herpy

GEKONY

Lined flat-tail gecko

Uroplatus lineatus

Smukły, długonogi płaskogon z lasów deszczowych wschodniego Madagaskaru, żyjący w bambusie i w jego pobliżu. Nie ma fałdów skórnych, ale zmienia ubarwienie od jednolicie jasnobrązowego do wyraźnych, ciemnych pasów podłużnych. Prowadzi nocny tryb życia, wymaga wilgotnego i dobrze wentylowanego powietrza i jest zwierzęciem do obserwacji, a nie do brania na ręce.

Rodzina: Gekkonidae Dawna nazwa: *Ptyodactylus lineatus; Uroplates lineatus*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**25-28 cm** długość całkowita z ogonem
Długość życia	**2-15 lat**
Aktywność	**W nocy**
Tryb życia	**Nadrzewny**
Środowisko	**Las deszczowy**
Trudność	**Doświadczony**

HODOWLA

Min. terrarium	**45 × 45 × 90 cm** D × S × W dla 1 dorosłego osobnika
Temperatura w dzień	**24-26 °C**
Miejsce wygrzewania	**28-30 °C**
Temperatura w nocy	**20-22 °C**
Wilgotność	**70-90%**
UVB	**Zalecane** Strefa Fergusona 1
Pokarm	**Owady**
Utrzymanie	**Pojedynczo, w parach lub jeden samiec z kilkoma samicami**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Wielkość zniesienia	**1-2 jaj**
Inkubacja	**85-95 dni** przy 21-27 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Załącznik II**
Załącznik unijny	**Załącznik B**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Uroplatus lineatus wyraźnie różni się od pozostałych płaskogonów. Ciało jest wydłużone i niemal walcowate, nogi długie i cienkie, bez fałdów skórnych, głowa wąska i nieco wężowata, a skóra wyjątkowo gładka. Nad oczami znajdują się dwie spiczaste łuski przypominające rzęsy, a ogon jest płaski i zaokrąglony i wygląda jak suchy liść bambusa. Nazwa gatunkowa pochodzi od łacińskiego "linea", linia, i odnosi się do równoległych, ciemnych pasów biegnących przez głowę i grzbiet.

Gatunek osiąga około 13 cm od pyska do kloaki i 25-28 cm długości całkowitej, należy więc do dużych przedstawicieli rodzaju. Barwa podstawowa jest jasnobrązowa, czasem niemal bez rysunku, a czasem z pięcioma lub sześcioma ciemnymi pasami podłużnymi. Zwierzę może w pewnym stopniu zmieniać barwę i kontrast: w spoczynku jest matowo jasnobrązowe, a przy niepokoju, aktywności lub stresie może stać się pomarańczowe albo uzyskać ostre, niemal czarne pasy, a na ogonie mogą pojawić się poprzeczne prążki. Odpoczywa wyciągnięte wzdłuż łodygi bambusa i wtedy niemal znika z oczu.

Płaskogony dzieli się na grupy według wyglądu i siedliska. *U. lineatus* stanowi osobną grupę, związaną z bambusem i drzewami, bez fałdów skórnych. Gatunek został opisany w 1836 roku przez Duméril a i Bibrona pod nazwą *Ptyodactylus lineatus*.

Gatunek jest spokojny i najciekawszy w obserwacji. Wymaga hodowcy, który potrafi kontrolować wilgotność, wentylację i temperaturę.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

Występowanie i środowisko

Uroplatus lineatus występuje wyłącznie na Madagaskarze, we wschodnich lasach deszczowych oraz na wyspie Nosy Boraha (Île Sainte-Marie) u wschodniego wybrzeża. Udokumentowane stwierdzenia pochodzą głównie z północnego wschodu, z okolic Marojejy i Masoali, ale także z terenów bardziej na południe, m.in. z Zahameny. Miejsce typowe jest nieznane.

Gatunek ma status najmniejszej troski. Największym zagrożeniem są wylesianie i odłowy na potrzeby handlu zwierzętami. Ponieważ stwierdzenia są rozproszone, dokładny zasięg nie jest znany, dlatego mapa pokazuje jedynie region wschodniego wybrzeża, w którym gatunek został odnotowany.

> **Naturalny zasięg:** Madagaskar.

ŚRODOWISKO

Gekon żyje w nizinnym lesie deszczowym i w zaroślach bambusowych. Zwierzęta siedzą na łodygach bambusa i cienkich pniach, często na suchym, martwym bambusie, z którym ich rysunek się zlewa. Na innym podłożu, np. na grubych pniach drzew, są znacznie lepiej widoczne. W dzień odpoczywają niemal nieruchomo, a nocą polują wśród roślinności.

Klimat wschodniego wybrzeża Madagaskaru jest ciepły i wilgotny, z opadami przez większą część roku i jedynie niewielkimi różnicami między porami roku. Noce są nieco chłodniejsze niż dni, a wilgotność powietrza jest wysoka. Mikroklimat w siedlisku tego gatunku nie został zmierzony, więc wartości podane w poradniku opierają się na doświadczeniach z hodowli.

Hodowla

TERRARIUM

Pojedynczy dorosły *Uroplatus lineatus* potrzebuje terrarium o wymiarach co najmniej 45 × 45 × 90 cm (długość × szerokość × wysokość). Para lub mała grupa potrzebuje co najmniej 60 × 45 × 90 cm, a więcej zwierząt wymaga większej powierzchni dna. Większe jest lepsze, bo łatwiej wtedy uzyskać wyraźną różnicę między górą a dołem i więcej miejsca na pionowe miejsca odpoczynku. Terrarium powinno być raczej wysokie niż szerokie, ponieważ gatunek żyje pionowo na łodygach.

Urządź je martwym i żywym bambusem, ustawionym pionowo i ukośnie, oraz gałęziami o grubości od jednej do dwóch szerokości ciała zwierzęcia i co najmniej dwa razy dłuższymi od niego. Pionowo ustawione rurki bambusowe chętnie służą jako kryjówki i mogą być miejscem składania jaj. Gładkie powierzchnie, takie jak szkło, również są wykorzystywane do odpoczynku, zwłaszcza przez młode zwierzęta.

Szkło sprawdza się najlepiej tam, gdzie powietrze w pomieszczeniu jest suche (poniżej 60 % wilgotności), ponieważ woda osiada na szybach w postaci kropli, a zwierzęta mogą wspinać się po szkle. Siatkę można stosować w wilgotnym pomieszczeniu, ale zwierzęta nie mogą się do niej przyczepić. Niezależnie od wyboru wentylacja musi być dobra, żeby powietrze nie stało w miejscu.

Podłoże składa się z warstwy drenażowej, np. perlitu lub keramzytu, przykrytej suchymi liśćmi, najlepiej bambusowymi, i odrobiną sphagnum. Podłoże ma być wilgotne, ale nigdy mokre. Unikaj grubego, szorstkiego podłoża i szorstkich sztucznych skał: zwierzę atakuje zdobycz szybkimi wypadami i może uszkodzić sobie pysk. Żywe rośliny, które znoszą wilgoć i przytłumione światło, pomagają utrzymać wilgotność i dają kryjówki.

Wiedza o hodowli *Uroplatus lineatus* jest skąpa. Tam, gdzie brakuje danych, poradnik opiera się na lepiej poznanych płaskogonach, np. *Uroplatus henkeli* i *Uroplatus sikorae*, które mają te same podstawowe wymagania co do wilgotności, wentylacji i temperatury.

Czytaj więcej: Budowa terrarium i podłoże bioaktywne

TEMPERATURA

W dzień temperatura w terrarium powinna wynosić 24-26 °C, a w nocy 20-22 °C. Nocny spadek temperatury jest ważny dla dobrostanu i jednocześnie pomaga w cyrkulacji powietrza w terrarium szklanym. Gatunkowi odpowiada niewielka sezonowa zmienność o 2-3 stopnie, z najchłodniejszymi dniami zimą.

Płaskogony źle znoszą upał. Nigdy nie dopuszczaj, by temperatura w terrarium przez dłuższy czas przekraczała 27 °C, i ustaw je w chłodnym miejscu, bez bezpośredniego słońca. Mierz temperaturę termometrami cyfrowymi zarówno na górze, jak i na dole.

Gatunek niewiele się wygrzewa, ale małe ciepłe miejsce o temperaturze 28-30 °C pozwala zwierzętom samodzielnie wybierać. Użyj żarówki halogenowej lub tradycyjnej o małej mocy nad niewielką częścią terrarium, tak by ogrzewała tylko jedną gałąź, a resztę terrarium utrzymuj w temperaturze tła. Unikaj spotów w niskich terrariach, gdzie nagrzewają całą przestrzeń.

WILGOTNOŚĆ I WODA

Wilgotność powietrza musi być wysoka, ok. 70 % w dzień i 80-90 % w nocy, i nigdy nie powinna przez dłuższy czas spadać poniżej 70 %. Pozwól terrarium lekko przeschnąć późnym popołudniem i obficie zrosić je wieczorem, tak by wilgotność wzrosła po zapadnięciu zmroku. Naturalny rytm suchszego dnia i wilgotniejszej nocy ogranicza pleśń i służy drogom oddechowym.

Zraszaj co najmniej raz dziennie, najlepiej dwa razy: rano i wieczorem. Zwierzęta piją wodę spływającą po liściach, bambusie i szkle oraz zlizują ją z siebie, a z miski niemal nigdy nie piją. Używaj letniej wody, nie zimnej, która je stresuje, i zwykłej wody z kranu. Nie zraszaj tuż po karmieniu, bo woda spłukuje wapń z owadów. Zraszacz z timerem zapewnia równomierną wilgotność, zwłaszcza w terrariach z siatką.

Odwodnienie to najczęstszy błąd. Ogon jest dobrym wskaźnikiem: powinien być płaski i pełny. Wąski, pomarszczony lub skręcony ogon i zapadnięte oczy świadczą o zbyt małej ilości wody. Po każdym linieniu sprawdzaj, czy wszystkie palce są całkowicie czyste, żeby skóra się nie gromadziła i nie odbierała chwytności.

Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

OŚWIETLENIE I UVB

Gatunek prowadzi nocny tryb życia, ale często odpoczywa w dzień na odsłoniętych miejscach, więc w naturze dostaje trochę słońca. UVB jest zalecane, a świetlówka zamontowana nad siatką terrarium odpowiada strefie Fergusona 1: indeks UV powinien wynosić około 1-2 w najwyżej położonych miejscach odpoczynku i zero w cieniu. Zwierzę musi mieć możliwość schowania się przed światłem w roślinach i bambusie. Miernik indeksu UV jest pomocny, bo siatka, rośliny i wiek świetlówki zmieniają ilość docierającego promieniowania.

Zapewnij 12 godzin światła latem i 10 godzin zimą, sterowanych timerem. Płaskogony ewoluowały przy długości dnia wynoszącej ok. 11 godzin zimą i 13 latem, a wyraźny rytm sezonowy korzystnie wpływa na hormony, apetyt i aktywność. Zwierzęta są wrażliwe na światło w nocy, więc po zgaszeniu oświetlenia terrarium powinno być ciemne. Jeśli mają być żywe rośliny, stosuje się lampę LED do roślin.

Bez UVB suplement wapnia musi zawierać D3.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

Uroplatus lineatus żywi się owadami. Podstawą powinny być świerszcze, uzupełniane karaczanami (np. dubia), szarańczą i innymi owadami karmowymi odpowiedniej wielkości, co najwyżej nieco mniejszymi od głowy gekona. Owady karmowe powinny być dobrze nakarmione w ciągu ostatniej doby. Wypuszczaj je do terrarium późnym popołudniem, po zraszaniu. Zwierzęta polują aktywnie i atakują zdobycz z gałęzi, więc nie używaj misek na pokarm z twardym dnem.

Dorosłe osobniki karmi się dwa razy w tygodniu kilkoma dużymi owadami naraz, a młode trzy razy w tygodniu. Dla urozmaicenia można podawać małe ślimaki z hodowli. Młode zwierzęta raz w tygodniu jedzą trochę owoców lub nektaru, np. papai, a dorosłe robią to rzadko. Usuwaj pozostawione owady karmowe, żeby nie niepokoiły zwierzęcia.

Oprószaj owady lekko wapniem przy co drugim karmieniu, a multiwitaminą co dwa tygodnie. Przy UVB wapń powinien zawierać mało D3 albo wcale. Nadmiar suplementów prowadzi do nadwagi, widocznej jako złogi tłuszczu pod żuchwą. Regularnie waż dorosłe zwierzęta i dostosowuj ilość pokarmu tak, by masa pozostawała stabilna.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Gatunek nadaje się bardziej do oglądania niż do trzymania w ręku. W dzień odpoczywa spokojnie i łatwo się stresuje. Bierz go na ręce tylko wtedy, gdy to konieczne, i najwyżej raz w tygodniu. Zestresowany gekon jest w ciągłym ruchu, może skakać, szeroko otwierać pysk, wyginać ciało, zwijać ogon i krzyczeć. Młode zwierzęta mogą odrzucać ogon, który odrasta.

Zmiana barwy jest wiarygodnym sygnałem. W spoczynku zwierzę jest matowo jasnobrązowe; gdy się "rozpala", pojawiają się ostre, ciemne pasy albo staje się pomarańczowe. Jeśli dzieje się to często i bez wyraźnej przyczyny, wskazuje to na stres. Innymi oznakami są skręcony ogon, zapadnięte oczy i pocieranie pyskiem o szybę.

Społecznie gatunek jest wyjątkowo pokojowy jak na gekona: samce mogą siedzieć na tej samej gałęzi bez walki. Mimo to najbezpieczniej jest trzymać pojedynczego gekona lub parę, a mała grupa złożona z jednego samca i dwóch samic może się sprawdzić w dużym terrarium. Obserwuj nowe grupy i rozdzielaj zwierzęta, jeśli któreś odniesie rany.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Płeć najlepiej rozpoznać u dorosłych zwierząt: samce mają wyraźne zgrubienia hemipenisów u nasady ogona, najlepiej widoczne od spodu. Wiek i masa ciała w chwili osiągnięcia dojrzałości płciowej nie są dla tego gatunku udokumentowane, ale młode rosną szybko.

Do rozrodu przeznaczaj tylko samice w doskonałej kondycji, z wypełnionymi woreczkami wapniowymi na szyi i stabilną masą ciała.

GODY I KOPULACJA

Gatunek rzadko rozmnaża się w niewoli. Najlepiej sprawdza się para albo samiec z dwiema samicami. Samce mogą się tolerować w dużym terrarium, ale w okresie rozrodu lepiej trzymać je w oddzielnych grupach.

Wyraźny rytm sezonowy z nieco chłodniejszymi i krótszymi dniami zimą oraz cieplejszymi i dłuższymi latem stanowi najlepszy warunek, by skłonić zwierzęta do rozrodu. UVB dla dorosłych zwiększa szansę na wyklucie się jaj, prawdopodobnie dlatego, że samica może przekazać jajom więcej wapnia. Przed złożeniem jaj i po nim podawaj samicom dodatkowy wapń i kilka ślimaków.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Samica składa jedno lub dwa jaja w jednym zniesieniu i może mieć kilka zniesień w sezonie. Jaja są okrągłe i mają około 13 mm średnicy. Są składane pod liśćmi lub w podłożu u podstawy rośliny, a samice chętnie korzystają z pionowej rurki bambusowej, jeśli jest dostępna. Utrzymuj podłoże wilgotne, zapewnij samicy spokój, a potem odszukaj jaja.

Po każdym zniesieniu sprawdza się masę samicy i jej woreczki wapniowe. Musi mieć czas na regenerację, a jeśli traci na wadze, rozród należy przerwać do końca sezonu.

INKUBACJA

Jaja inkubuje się w małym szczelnym pojemniku z wermikulitem i wodą w stosunku 2:1 wagowo albo z namoczonym sphagnum. Połóż jaja na małej miseczce lub kawałku pianki, żeby nie leżały bezpośrednio na mokrym substracie, i dopilnuj, by skroplona woda na nie nie kapała. Wilgotność powietrza musi być wysoka, ale samo jajo należy utrzymywać w suchości.

Temperatura powinna wynosić 21-27 °C, z naturalną różnicą między dniem a nocą. Wyklucie następuje po około trzech miesiącach (ok. 90 dni). Wartość ta opiera się na niewielu zniesieniach, a wyższa temperatura skraca ten czas. Jaja z tego samego zniesienia wylęgają się w ciągu kilku dni.

ODCHÓW MŁODYCH

Młode są duże w stosunku do jaja: mają około 9 cm długości całkowitej i ważą około 2 g. Zaczynają jeść po około dwóch tygodniach. Trzymaj je w małym, wilgotnym pojemniku lub małym terrarium z wilgotnym sphagnum na dnie, rośliną, miską z wodą i kilkoma patyczkami bambusowymi lub gałązkami. Zakryj większą część pokrywy, żeby utrzymać wilgoć, i zraszaj dwa razy dziennie. W dzień często siedzą na szybie, prawdopodobnie dlatego, że pozwala im to oszczędzać wilgoć.

Przez pierwsze tygodnie podawaj trochę nektaru lub morelowego przecieru dla niemowląt z dodatkiem wapnia i oferuj małe świerszcze trzy razy w tygodniu. Młode są bardziej narażone na wysuszenie niż dorosłe. Łatwo odrzucają ogon, więc unikaj brania ich na ręce. Trzymaj razem osobniki podobnej wielkości i karm je małymi owadami, dopóki nie będą w stanie zjadać zdobyczy dla dorosłych. Przez pierwsze pół roku oprószaj pokarm wapniem i multiwitaminą co tydzień.

Zdrowie i częste błędy

Uroplatus lineatus jest delikatny, a jego długość życia jest słabo poznana. Wiele zwierząt żyje w niewoli tylko dwa-trzy lata, a samice składające jaja często tylko rok-dwa, ale przy dobrej opiece gatunek może dożyć nawet około 15 lat. Zwierzęta z hodowli żyją dłużej niż odłowione z natury. Osobniki w złej kondycji mogą szybko marnieć. Typowe problemy to:

- Odwodnienie. Wąski lub skręcony ogon i zapadnięte oczy świadczą o zbyt niskiej wilgotności lub zbyt małej ilości wody.
- Resztki wylinki na palcach po linieniu. Gromadzą się, odbierają chwytność i mogą doprowadzić do utraty palca. Zraszaj zwierzę przez kilka minut i ostrożnie usuń skórę wilgotnymi palcami. Jeśli nie schodzi łatwo, zwierzę musi trafić do weterynarza.
- Stres cieplny powyżej 27 °C: niepokój, brak apetytu i wychudzenie.
- Urazy pyska od szorstkiego podłoża lub szorstkiego wyposażenia, gdy zwierzę atakuje zdobycz.
- Nadwaga z powodu nadmiaru pokarmu i suplementów, z tłuszczem pod żuchwą.
- Martwe zarodki w jajach albo słabe młode po wykluciu. Przyczyną może być zbyt mało wapnia i zbyt mało UVB u dorosłych zwierząt.
- Utrata ogona przy stresie lub brutalnym obchodzeniu się.
- U tego gatunku opisano zakażenie pasożytnicze rdzenia kręgowego (spinal nematodiasis). Zleć badanie kału, jeśli u zwierzęcia pojawią się objawy neurologiczne.

Regularnie waż zwierzęta i obserwuj napięcie mięśni oraz woreczki wapniowe. Zgłoś się do weterynarza z doświadczeniem w leczeniu gadów, jeśli gekon traci na wadze, przestaje jeść, wydaje się ospały lub nie pije.

Czytaj więcej: Zakup zwierząt: odchów, odłów i transport

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.